

дослідження не виявлено, проте в законодавстві немає й прямих приписів, які б визнавали уповноважені підрозділи фінансових установ банків суб'єктами запобігання кримінальним правопорушенням.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія банківської справи України / за ред. В. С. Стельмаха та ін. Київ, 2001. 300 с.
2. Фурман В. М. Страхування та його роль в соціально-економічних процесах. *Фінанси України*. 2005. № 8. С. 145–149.
3. Страхування: підручник / кер. авт. кол. С. С. Осадець. Вид. 3-ге, перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2012. 599 с.
4. Про страхування : Закон від 7 берез. 1996 р. № 85/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Цивільний кодекс України: Закон від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>
6. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг). 2021. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html>
7. Черней В. В. Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання злочинам у сфері діяльності небанківських фінансових установ в Україні : монографія. Київ, 2014. 456 с.
8. Лопашенко Н. А. Мошенничество в сфере страхования. *Закон*. 2002. № 2. С. 81–87.
9. Митрохин В. К. Внимание! Страховое мошенничество. Москва, 1995. 92 с.
10. Алгазин А. И., Галагуза Н. Ф., Ларичев В. Д. Страховое мошенничество и методы борьбы с ним : учеб.-практ. пособ. Москва : Дело, 2003. 512 с.

Соловей Валерій Володимирович,
аспірант кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ

**ПРОБЛЕМА ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННИЙ ДІЯЛЬНОСТІ
ОРГАНІЗОВАНИХ ГРУП ТА ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ**

Анотація. Сформовано уявлення про кількісні та якісні характеристики цього явища, тенденції поширення, класифікацію злочинців та особливості їх злочинної поведінки, бракує знань про детермінанти, причини та умови вчинення цих кримінальних правопорушень.

Ключові слова: незаконний обіг наркотиків; психотропні речовини, організовані групи, злочинні організації.

Summary: The idea of quantitative and qualitative characteristics of this phenomenon, trends, classification of criminals and features of their criminal behavior, lack of knowledge about the determinants, causes and conditions of these criminal offenses.

Keywords: drug trafficking; psychotropic substances, organized groups, criminal organizations.

Як показують результати практичної діяльності та наукові дослідження, незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, є одним із найнебезпечніших видів злочинності, що має тенденцію до зростання на території України та у світі в цілому. Слід зазначити що об'єктом даного виду злочину є здоров'я населення. Сам вид злочину пов'язаний з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів являється латентним, що ускладнює процеси його документування.

Незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів - це діяння з: культивування рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, пересилання, придбання, збуту, ввезення на територію України, вивезення з території України, транзиту через територію України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що здійснюються з порушенням законодавства про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори. [1]

Нерідко наркобізнесом займаються організовані злочинні формування, які отримуючи за рахунок цього великі суми незаконних прибутків, «відмивають» їх, вкладаючи у легальний бізнес, тобто у таких випадках наркобізнес набирає риси організованої злочинності, якій притаманна ієрархічна структура, суворі дисципліна, розподіл ролей, наявність на утриманні корумпованих чиновників тощо. Тому визначення наркобізнесу, яке дають вітчизняні кримінологи є слушним, а саме: наркобізнес – широкоформатна корисна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу наркотиків, що здійснюється як одноособово, так і високоорганізованими злочинними угрупованнями у вигляді промислу. [2, с.400]

Значна частка злочинів вчиняється саме організованими злочинними групами та злочинними організаціями, що пояснюється отриманням надприбутків, оскільки доходи від незаконного виготовлення та збуту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів в сотні разів перевищують фактичні витрати пов'язані з виготовленням, збутом, перевезенням, пересиланням та зберіганням.

Згідно статистичних даних з сайту Генеральної прокуратури України отримано відомості, щодо направлення до суду кримінальних проваджень (2016-2020 роки) про вчинені кримінальні правопорушення у

складі організованих груп та злочинних організацій, серед яких значна кількість у сфері НОН (2016 р. – 136 ОЗ та ОГ серед яких 7 (5,14%) по лінії НОН; 2017 р. – 210 ОЗ та ОГ серед яких 27 (12,85%) по лінії НОН; 2018 р. – 288 ОЗ та ОГ серед яких 63 (21,87%) по лінії НОН; 2019 р. – 293 ОЗ та ОГ серед яких 68 (23,2%) по лінії НОН; 2020 р. – 377 ОЗ та ОГ серед яких 95 (25,19%) по лінії НОН).[3]

Тривалість діяльності ОЗ та ОГ

Що вказує на те, що переважна частина задокументованих ОЗ та ОГ діяла до двох років.

Кількість осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у складі організованих груп та злочинних організацій

Рік	Загальна кількість ОЗ та ОГ за період	Тривалість діяльності до 1 року	Тривалість діяльності до 2 років	Тривалість діяльності 3-6 років	Тривалість діяльності більше 6 років
2016	136	108	16	4	1
2017	210	166	28	4	1
2018	288	202	51	9	1
2019	293	218	46	5	1
2020	377	278	72	9	1

Рік	Кількість осіб у складі ОГ та ЗО			
	3 особи	4-10 осіб	11-20 осіб	Більше 20 осіб
2016	77	59	0	0
2017	122	85	2	1
2018	160	120	7	1
2019	170	118	5	0
2020	215	153	8	0

Що вказує на те, що переважна частина ОГ та ЗО налічує до 10 членів.

**Порівняльна таблиця скоєних кримінальних правопорушень
у сфері НОН та кримінальних правопорушень майнового
характеру у складі ОГ та ЗО**

Рік	Правопорушення у сфері НОН				Правопорушення майнового характеру			
	ст. 305	ст. 306	ст. 307-327	Загально у сфері НОН	ст. 185	ст. 186	ст. 187	Загально у сфері майнових правопорушень
2016	39	1	118	158	193	19	92	304
2017	10	11	312	333	202	49	81	332
2018	23	14	706	743	139	5	77	221
2019	25	17	801	843	179	55	45	279
2020	13	31	1178	1222	144	123	55	322

Дане порівняння дає змогу отримати фактичні дані про явний приріст кримінальних правопорушень скоєних у складі ОГ та ЗО що свідчить про сприятливі умови розвитку організованих форм наркозлочинності в Україні.

За період з 2016 по 2020 роки спостерігається позитивна тенденція у документуванні наркозлочинів підрозділами Національної поліції вчинених на території України організованими групами та злочинними організаціями, які було направлено до суду (2016 рік – 7; 2017 рік – 27; 2018 рік – 63; 2019 рік – 68; 2020 рік – 95), з яких більша частина документувалася підрозділами боротьби з наркозлочинністю (2016 рік – 4; 2017 рік – 15; 2018 рік – 45; 2019 рік – 44; 2020 рік – 50). Тобто у період 2016-2020 р. документування наркозлочинів вчинених організованими групами та злочинними організаціями зріс у більш ніж 13,5 разів (1357%). Однак на відміну від злочинів загально-кримінальної спрямованості позитивна тенденція, що до виявлення організованих форм наркозлочинності пов'язане з рядом причин та умов в суспільстві які сприяють їх розвитку.

Останнім часом удосконалюються способи і засоби вчинення кримінальних правопорушень у сфері наркозлочинності, все більше організовані групи та злочинні організації використовують метод безконтактного збуту шляхом так званих «кладів» або «закладок» через популярні месенджери чи інтернет магазини, а грошові кошти за збут в більшій частині отримують у вигляді крипто валют. Оцінити реальні масштаби явища організованих форм наркозлочинності в Україні досить складно, оскільки «чорний ринок» наркотичних

засобів, психотропних речовин їх аналогів та прекурсорів перебуває у «тіні».[4]

Уже давно вживання наркотичних засобів та психотропних речовин стали нормою поведінки, причому серед різних за соціальним статусом і рівнем доходів груп населення. Тому якщо є попит – буде пропозиція, яку в великих масштабах забезпечують організовані форми наркозлочинності не тільки в Україні а і за її межами, основною метою яких є отримання прибутку з метою подальшої легалізації коштів здобутих від їх незаконного обігу.

Отже, запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів в Україні стало предметом кримінологічного дослідження. Сформовано уявлення про кількісні та якісні характеристики цього явища, тенденції поширення, класифікацію злочинців та особливості їх злочинної поведінки.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» від 15.02.1995 року (із змінами та доповненнями). - <http://zakon1.rada.gov.ua..>

2. Джужа О.М., Моїсєєв Є.М., Василевич В.В. та ін. Кримінологія: Навчально-методичний посібник / за заг. ред. О.М. Джужа. К.: Атіка, 2003. 400 с.

3. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/stat>.

4. Тарасенко Р. В. Проблеми забезпечення безпеки й соціального захисту осіб, які сприяють розкриттю злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2012. № 2. С. 229–232.

Богатиков Олександр Володимирович,

здобувач Національної академії внутрішніх справ

ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОФІЛАКТИЧНА ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННИМ ЗАВОЛОДІННЯМ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ ВЧИНЕНИХ, ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ

Кримінальні правопорушення, що пов'язані з незаконним заволодінням транспортними засобами (ТЗ) зростають, хоча і мають високу латентність, стають більш зухвалі, спричиняють збільшенню кількості дорожньо-транспортних пригод, загиблих і поранених. Такі злочини завдають великі матеріальні збитки як державі загалом, так і громадянам зокрема.